

MATSAREN DOAIK

Gipuzkoaren mugapeko lurak matsarentzako aiñ onak dira, nola sagarrarentzat. Argibide gogoangarri askotan arkitzen da ezarria garbiroki, matsdi andi ugaritsuak izan oizirala anziñaeran probintzia onetan; eta beretan bildutako zumu gozadetsuarekin egiten ziraden chakolin-ardo guztiak edan edo aitu arteraño, etzala zillegi erbestekorik ekartzea, eta are gichiago oetakorik Gipuzkoa barruan saltzea. Ara zer esaten daben, bada, lenago izendatu dedan Itztegui Luzeazaltar Nafarroa eta iru probintzia oetakoak kapitulu Donostiakoan, irureun berrogei ta bederatzi-barren orrikatik aurrera:

En lo antiguo era cosecha ordinaria del partido de San Sebastián el vino llamado vulgarmente chacolí, que si bien sencillo y de poco cuerpo. era tan ventajoso para pasto como el de Cabreton, Castro y el que se coge en otros pueblos marítimos de Guipuzcoa. Con efecto, era grande el consumo que se hacía de estos vinos del país, y las ordenanzas antiguas de San Sebastián, confirmadas por los Reyes Católicos en 1489, prohi-

Anziñaeran Donostia inguruko uztabiltzerik geienetakoa zan chakolina non nai deitzaion ardoarena, zeña berachoa eta gorputz gichikoa izan arren, bazcatzeko aiñ ona zan, nola Kabretongoa, Kastrokooa, eta Gipuzkoako beste Erri itsas bazterrekoetan biltzen dana. Egiazki, guztiz zan andian erriko ardo onen salera, eta Erregue Fedariak 1489-garren urtean ontzat emandako Donostiaren aginde anziñaokoak debekatzen zuten besterik sartzea, alik eta chakoliñak

bían introducir otros hasta que se consumiesen los chacolies, lo que solía suceder por el mes de Mayo, y aún á los soldados de la guarnición se les pusieron varios condiciones por cédulas de Felipe II y III para hacer uso de vinos extraños, por no perjudicar á los del país. De ahí el comercio que aún en siglos remotos hacían los cosecheros de sus vinos, transportándolos, libres de todo derecho, á otras partes, según consta de un privilegio de Sancho IV de 3 de Abril de 1286; de ahí la antigua hermandad de Podavines, que como suena por el mismo nombre, se empleaban en podar viñas, á la cual confirmó sus ordenanzas la Reina Doña Juana en Valladolid, á 7 de Mayo de 1509, y erigió En Cofradía el Papa Sixto V. En el día ha decaído enteramente este ramo de agricultura y sólo permanece talcual viña, hallándose vestigios de otras en los disformes montones de arena que de tiempos á esta parte se han levantado insensiblemente por el partido, de Uliá, por impulso de los vientos y continua acción y reacción de la mar.

bukatu zitezten arteraño, zeña gertatu oizan Maiatzeko illean; eta oraindik goarnitzalle zeuden soldaduai ere ifini izan zitzaizten eragotzpen batzuk, Felipe II eta III-garrenaren aginduz, erbesteko ardoaz oitza egiteko, Errikoak kaltarkitu etsitezen. Ortik dator bada, urruneko denbora artan matsjabeak beren ardanaz egin oizuten merkataritza, pecha guztietatik aterarik, beste tokietara eramanaz; ikusten danez argiroki, Sancho IV-garrenak Apirillaren 3-an 1286-garren urtean emandako gallaldia batean; ortik Podatarien anziñano anaiatasuna, izenak adierazten daben bezala jardun oizutela matsdiak podatzen, zeñari baiendu ziozkan bere agindeak Erreguiña Ona Juanak Valladolin 1509-garren urteko Maiatzeko illaren 7-an eta anaikadara goratu zeban Aita Santu Sixto V-garrenak. Gaurko egunean eroria dago arras achurkintza lanbide au, eta bakarrik irauten dute nolapait matsdi banna hatzuk, beste-en aztarnak ikusten diralarik ondar mordo moldakaitz-etan, zeintzuk aspalditik onara alchatu diran ez arian pitinka Uliako aldean, aizeak bultzatuaz, eta itsasoaren betiko leia ta equiñaren bidez.

Gure Ama on Gipuzkoak ere aditzera ematen du argiroki, leg.: zarretako bere liburu maitagarrian, matsdi andiak oizirala noizbaten ere probintzia onetan. Beragaitik debeketzen du Tit. XL. Cap. 1.352-

garren orrikan abereak matsdietan sartzea eta erabiltea. Podagiñen izen Euskararen bere berekiak ere argitaratzen du garbiro, mats asko podatu oi zala Gipuzkoan. Izen ondra andiko onekin ezagutzen ziran anziñaeran baserri-eche purubetarrakin mendietako Buruzari edo agintariak. Izen onek irauten du oraindik ere Donostiako Uriaren papere-tan; eta beraren mugapeko baserritarren artean; bañan ez agindeak, eskatu izan badute ere asko aldiz beren eskubide legezkoa. ¡Askotan ifini oidituzte Erriak beren naierako lege berriak, zeñaren bidez galtzen diran oitura maitagarriak!

Ezlitzake bada kalterik orain ere, anziñaeran bezala baleude Podagiñak matsdiak infinteko; zergaitik Nafarroara biraltzen dan dirutza andiaren erdia bederik geldituko litzakean Errian. Ez du bada inork ere zer achakiarik eman Gipuzkoaren mugapeko lurrai. Ikusi degu argiroki, gure asaba maitagarriak anziñaeran, matsdi ioriak ifinirik chakolin-ardantza andiak egin oizituztela; eta badakusko orain ere garbiro, bertako itsasbazterretako Errietan biltzen dala edari onen gaia ugari; bai ta ere gure Ama oneski Gipuzkoak pecharik eraztea nai ezdabela beñere beraren mugapean egiten dan gauzari. Naigarri ona, ezin obeagoko oek begien aurrean daudela ¿zer eragozpen arkitzen da, bada, matsdiak lenago bezala ez infinteko? Batere ez nere ustez. Beraz asi ditezke Gipuzkoatarrak gogoz matsdiak ifinten beren lur gozoetan asaba maitagarriak idurikatuaz, sagasti eder galantak berriro jarteari ekin zaiozkan bezalaisen.

**Anziñako denboran Gipuzkoan matsak
Badakigu zirala guztiz aberatsak;
Bide bagez galtzera onelako gauzak,
Mingarri da uztea gizonaren antzak.**

JUAN IGNAZIO IZTUETA.

